

STRESZCZENIE

Celem pracy jest diagnoza oraz analiza nieporozumień, jakie mają miejsce w komunikacji ostensywno-inferencyjnej. Pole teoretyczne, w jakim sytuują się podjęte w pracy analizy, wyznaczone jest przez model komunikacji zaproponowany przez teorię relewancji Dana Sperbra i Deirdre Wilson.

Systematyczna analiza nieporozumienia komunikacyjnego wymaga przede wszystkim sprecyzowania tego, czym jest rozumienie, oraz tego, w jaki sposób do rozumienia dochodzi. To z kolei wymaga precyzyjnego wyjaśnienia tego, na czym – zgodnie z rozstrzygnięciami podejmowanymi w ramach teorii relewancji – polega komunikacja ostensywno-inferencyjna, w jaki sposób ona przebiega oraz jak kształtują się procesy poznawcze, które z jednej strony umożliwiają rozumienie, z drugiej strony natomiast narażone są na niepowodzenie, a zatem prowadzą do nieporozumień.

Realizując te zadania badawcze, praca poddaje szczegółowej konceptualizacji procesy poznawcze zaangażowane w produkcję i rozumienie wypowiedzi, co umożliwia stopniowe zakreślenie, a następnie doprecyzowanie tego, czym jest rozumienie oraz nieporozumienie w komunikacji ostensywno-inferencyjnej. Wszystkie te ustalenia stwarzają ostatecznie podstawę klasyfikacji nieporozumień, jakie zachodzić mogą w obrębie komunikacji ostensywno-inferencyjnej. Specyfikę tejże klasyfikacji wyznacza fakt, że opiera się ona na poznawczych aspektach tego zjawiska.

Celem sprawdzenia funkcjonalności skonstruowanej typologii nieporozumień oraz tego, czy liczba zaproponowanych w obrębie taksonomii kategorii jest wystarczająca dla wyjaśnienia przyczyn powstania wszystkich przypadków tego zjawiska, w pracy dokonano również pragmatycznej analizy przypadków nieporozumień pochodzących z wywiadów prasowych, radiowych lub telewizyjnych.

Przeprowadzone w pracy analizy wskazują na to, że za powstawanie nieporozumień w ostensywno-inferencyjnej komunikacji werbalnej odpowiedzialny jest inferencyjny proces selekcji kontekstu, w którym przetwarzana jest wypowiedź. Przy tym nieporozumienie należy uznać za zjawisko naturalne stanowiące integralną część harmonijnej komunikacji.

SUMMARY

This study attempts to diagnose and analyse the phenomenon of misunderstandings that occur in ostensive-inferential communication. The theoretical background of the study is the communication model proposed within the framework of Relevance Theory by Dan Sperber and Deirdre Wilson (Sperber & Wilson 1986/95, Wilson & Sperber 2012).

Systematic analysis of misunderstandings requires, first of all, clarification of what understanding is and how it is achieved. This, in turn, requires a precise explanation of what – according to Relevance Theory – ostensive-inferential communication is, how it functions, and which cognitive processes it involves. These processes, on the one hand, allow for understanding, and, on the other hand, are prone to failure and, therefore, lead to misunderstandings.

Conceptualization of the cognitive processes involved in the production and understanding of utterances allows for defining understanding and misunderstanding in ostensive-inferential communication. These findings form the basis for a classification of misunderstandings that may occur within ostensive-inferential communication. The specificity of this classification is determined by the fact that it is based on cognitive aspects of this phenomenon only.

In order to check the functionality of the proposed typology of misunderstandings and whether the number of categories proposed within the taxonomy is sufficient to explain the causes of all cases of this phenomenon, a pragmatic analysis of various cases of misunderstandings found in press, radio or television interviews is also carried out.

The analysis performed in the study leads to the conclusion that the occurrence of misunderstandings is directly related to the issue of manifestness and accessibility of contextual assumptions. Therefore, only inferential processes involved in context selection account for the formation of misunderstandings in ostensive-inferential communication. Furthermore, misunderstandings should be considered a natural phenomenon that is an integral part of harmonious dialogue.